

សង្គមប្រជុំទ្វាត់ថ្មីនាយិត្ស

ថ្វីជាកំណត់ថ្ងៃទី 6 ខែ មេសា ឆ្នាំ 2008

“ ສົມບູນກາເຢີ້ວເລັກສູງໄສ່ຕະຫຼາດເຈົ້າຍ ເຫືຍ... ຖະໜຸນທະບຽນເຫັນເຢີ້ວ... ຕີ່ໃຈໝາຍຕົກຕະໜຸນເຈົ້າຍ ”

ផែលខីរ ដែប្រី អវ៉ ហានិន

ផែកចម្លាក់នៃពក 12 នាក់

យើងសុមអាណាពិព្រមទុសូទាំងអស់ខ្សែរដាយដឹងនូលអំពីអិជលប្រាជបន្ទានមានបន្ទូលចាប់តាំងពីនាក់ព្រៃគីរបីបី ហើយកំពង់តែមានប្រាជបន្ទូលនៅក្នុងណោលត្រូវនេះ ។

ប្រធានម៉ែនសុទ តើខ្លួនអាមេរិកប្រជាសមាគម្បត្តិកម្ពុជាលូនបានបច្ចេ?

នៅក្នុងនាមជាបងប្លុនប្រុសដីបូងទំនបងប្លុនប្រុស ដែលបានអគ្គិភ័យឱ្យរាយតាមសារលិខិតពេមួយរបស់លោក
ចំពោះសាសនាថ្មានក្រោមព្រៃកនេះ ខ្ញុំសូមនិយាយអំពីអីមួយ ដែលតាំងការងារឱ្យបងប្លុនប្រុសរបស់អ្នក នៅអ្នកមានសិទ្ធិអំណាច
ទូទៅ និងជាតាំងការងារឱ្យសាសនាថ្មានក្រោមចាំអស់ ។

នៅក្នុងកសិត្តធម្មជាថ្វីវត្ថុ ដែលយើងបានសន្តិសិទ្ធិជាប្រព័ន្ធសាស្ត្រនេះ រួមមានទាំងការចូលរួមនៅក្នុងការប្រជុំដឹងទិន្នន័យ ដែលយើងអាចប្រកាសយោ និងការចូលរួមនៅក្នុងការជាព្យាករី អ្នកមិនមែនអ្នកទទួលិវរណៈខ្លួន មានភាពថាអ្នកមិនមែនកសិត្តធម្មជាថ្វីវត្ថុ ដែលយើងបានសន្តិសិទ្ធិជាប្រព័ន្ធដែលមិនអាចទទួលបានអ្នកជាប្រជុំដឹងទិន្នន័យ ទាំងអស់នេះបានធ្វើជាសាក្សិជាល់ក្នុងការជាក់នូវភាពពិសិដ្ឋ ភាពជាព្យាករីមកលើស្ថារបស់លោក ដែលសិរីវត្ថុធ្វើឱ្យដោយព្រះបាសុបាលស់ពួកទេវតាគដោយជាល់។ អ្នកទាំងឡាយដែលបានចូលរួមនៅក្នុងការប្រជុំបញ្ជីតារាងទៅនៅយប់នេះ ហើយអ្នកទាំងឡាយដែលបានវត្ថុមាននៅក្នុងការមានការប្រជុំដឹងទិន្នន័យ នៃសម្រាប់ប្រជុំពីរកនេះ បានធ្វើជាសាក្សិជាក់និងផ្តល់ពេលពេលនៃការរួមរាល់។ អស់អ្នកដែលចូលរួម ខ្ញុំសូមបង្ហាញពួកវារាជីនគុណរបស់យើង ចំពោះពេលនេះ។ ខ្ញុំសូមនិយាយដោយក្នុងនៃនៅពេលដែលបានចូលរួម ហើយជាតិសេសចំពោះព្រះវរិតា ដែលគឺជាស្ថានស្ទើគិរបស់យើង សំរាប់គុណភាពដែលបានធ្វើជា “ស្ថានស្ទើគិរបស់ដែលបានយើងប្រចាំឆ្នាំពីរបានសំរាប់គុណភាពដែលបានយើងប្រចាំឆ្នាំ” (ពេញឯកចំណាំ 2:16) ដែលបាននិយាយដោយសារីកពេលពេលនៃការប្រជុំបញ្ជីតារាងទៅនៅយប់។

នៅក្នុងសន្តិសិទ្ធិទូទៅខាងក្រោម តុលា ឆ្នាំមុន ខ្លួនឯងយាយថា មានគោលការណ៍ពីរដែលធ្វើឱ្យសាសនាថ្មប្រាប់បាន នៅពេលនេះ បានបិទសិទ្ធិថ្មីចុងក្រោយត្រូវបានបង្ការក្រោមគ្រប់ដោយភាគច្រឡំចាមិនមែនជាពួកគ្រឿស្តាន ។ នៅពេលនេះ ខ្លួនដែងសុន្មរកចាប់ពីគោលលទ្ធផលឱ្យមួយនៃគោលលទ្ធផលដែលបានបញ្ជាទិញ---គឺស្ម័គ្រោះគ្រប់គម្ពុជាមួយលដ្ឋានរបស់យើង អំពីក្រុមព្រះ ។ នៅថ្ងៃនេះ ខ្លួនដែងសុន្មរកចាប់ពីគោលលទ្ធផលដែលបានបញ្ជាទិញដំឡើងមួយទៀត ដែលបង្ហាញពីរបស់បុគ្គលិកលក្ខណៈ នៃសេចក្តីជើរបស់យើង ដូចជាគិការនេះ នានាដឹងថាមួយពេលចាប់ពីរបស់បន្ទាន់មានព្រះបន្ទាន់ ហើយបើកកស់ថ្មីសេចក្តីពិតរបស់ព្រះ វិវាទៗ ទាំងឡាយដែលអនុញ្ញាតឱ្យប្រមូលគម្ពុជានានា ហើយបង្ហាញជាព្រះគម្ពុជា បើកវានឹងបណ្តាលឱ្យមនុស្សមួយចំនួនមានចម្លំ ។

ពកគិតសារភាគរថ្មី ពីពេលវេលាដែលមានការបង្កើតឡើងនៅក្នុងប្រជាពលរដ្ឋនៃប្រទេសកម្ពុជា តាមរយៈការបង្កើតនៃក្រសួងពេជ្ជកម្មនៃរដ្ឋបាលនៃប្រទេសកម្ពុជា

ព្រះគម្ពុរាណកដែលមានសិទ្ធិអំណាចជាងព្រះគម្ពុរាណបីបន្ទះតទេ តាមរយៈការវាយនូវបច្ចដាននៃវិវាទណ៍ថ្លែងបញ្ហាប់មិត្តភកិរបស់យើងដែលមានជីវិធម៌បាន បដិសេចធ្លឹវការបង្ហាញដីទៅការពដែលយើងមាននៅក្នុងសាសនាថ្មានក្នុងព្រះយេស៊ូវគ្រឿស្ស នៃពួកបិសុទ្ធទ្រួមប្រាយ ដែលមានតម្លៃ---គឺព្រះគម្ពុរាយមន ព្រះគម្ពុរាណតាមលក្ខិន និងសេចក្តីសញ្ញា ព្រះគម្ពុរមកដែលតម្លៃគឺមានតម្លៃខ្លួន និងការដឹកនាំដែលកំពុងកើតមានឡើង ដែលបានទទួលដោយព្រាករី និងសារកដែលបានតែងតាំងរបស់ព្រះ ។ ឧណ៍៖ដែលគ្មានចេតនាអាមេរិកចំពោះជនទាំងឡាយណា ដែលធ្វើបែបនោះ យ៉ាងណាក់ជាយើងគោរពបុន្ណោះ និងសេចក្តីសញ្ញានិត្តប្រាកដ ។ ១

គុងការឈ្មោះប្រកែកម្មយ ជាតីកញ្ចប់ត្រវាទនធើឡើងនៅក្នុងការការពារដល់បច្ចានចុងក្រោយនៅក្នុងសារលិខិត នៃព្រះគម្ពិរសញ្ញាឌី ដែលបានកត់ត្រានៅក្នុងវិវរណៈ 22:18 ។ “ខ្សែជីថន្ទាល់ដល់អស់អ្នកណាបានដែលពួរពាក្យ... ក្នុងគម្ពិរ នេះថាបើអ្នកណាបាបញ្ញលអីក្នុងសេចក្តីទាំងនេះ នោះព្រះប្រជីនីងបន្ថែមអស់ទាំងសេចក្តីទៅនា ដែលកត់ទុកក្នុងព្រះគម្ពិរនេះដល់អ្នកនោះដឹង” ។ ទោះជាយ៉ាងណាក់ដោយ តន្ទូវនេះកំមាននូវការព្រមព្រំងដោយជួលិត្យនៅក្នុងចំណោមពួកអ្នកប្រាជុំខាងព្រះគម្ពិរបីបង្កាក់ស្ថិតិថ្មីដែរថា ខត្តិរនេះអនុវត្តចំពោះពេញរកវិវរណៈ បុរាណៗ មិនមែនព្រះគម្ពិរបីទាំងមួយនៅឡើងទេ ពួកអ្នកប្រាជុំទាំងនេះនៅសម្រាប់ប្រជីនីងបានទទួលលក្ខាល់ ប្រែក្នុងសញ្ញាឌីមួយចំនួនថាគាត់ “ព្រះគម្ពិរ” ដែលបានសរសេរស្រីវិតត្រីមត្រូវបំផុត បន្ទាប់ពី ការទទួលិវិវរណៈរបស់យុំបាននៅលើការឈ្មោះ ហើតមួស ។ វួរទាំងនៅក្នុងវិធីការនេះគឺយ៉ាងហេរដោចណាល់ស្រែប្រជីនីងបានពីគម្ពិរទៅត្រូវឈើទៅ និងសំបុត្របស់យុំបាន និងប្រាំហែលជាដីលើលីមួយចំងមួយរបស់យុំបានដោយផ្ទាល់ ។ 1 ប្រែកែលជាមានចំនួនដាយនេះឡើត ។

វិវរណៈដែលកំពុងបន្ទូមិនធ្វើឱ្យចុះថ្លោ បុប្ផន្តូចដល់វិវរណៈដែលមានរួចហើយនៅទេ ។ ព្រះគម្ពីរសព្វាថាសំ
មិនមានបាត់បង់តែម្លៃនៅក្នុងករណីក្នុងការបស់យើងទេ នៅពេលយើងត្រូវបានដោនាំឱ្យស្អាត់ព្រះគម្ពីរសព្វាថី ហើយព្រះគម្ពីរ
សព្វាថីត្រូវតែជាការបន្ថែមនៅពេលយើងអានព្រះគម្ពីរមរមនដែលជា៖ សក្តិបច្ចុប្បន្នទៅពេលដីព្រះយេស៊ីវិគិសុប៉ុណ្ណោះ ។
ក្នុងការពិចារណាភ្លឺវិវរៈគម្ពីរបន្ថែមដែលបានទទួលស្អាត់ដោយពួកបិសុទ្ធថ្វីចងក្រាយ យើងអាចសូរថា៖ ពួកគ្រឿនាន
ដែលរស់នៅជាជារ៉ីនិកសវគ្គីមកហើយមានតែដីកែងល្អ នៅម៉ាកុសនៅយុគដីបុង (ដែលជាម្លៃទៅថាត់ទុកជា ដីកែងល្អនៅ
សព្វាថីដីបុងត្រូវសរស់រៀប) --- តើពួកគេអាកំអនុមិត្តកុងការទទួលដីកែងល្អពីភាពហែបន័ំបុងនៅបំផ្លូវក្រាយមក
ដោយម៉ាចាយ និងល្អការ ជាការបន្ថែមចំពោះសារិខិតីពីសេស និងការសង្គត់នូយលើវិវរណៈ ដែលរក្សាយមកបានដឹងឱ្យ
ដោយយុំហានដែរប្រទេ? ប្រាកដណាល់ពួកគេត្រូវតែមានលេចក្តីព្រេកអរ ដែលមានភាពតាមធ្វើឱ្យធ្វើឡើត អំពី
ព្រះគ្រឿនដែលបន្ទូមដី ហើយយើងក៏ត្រូវដឹងដោរ ។

ហេតុដោច្បះហើយ គោលបំណងដែលមួយនៃការបន្ទិវរណៈតាមរយៈព្យាការដែលនៅរស់ គឺដើម្បីប្រកាសដល់ពិភពលោក តាមរយៈសាក្សីបន្ទែមថា ព្រះគម្ពីរបីបតីពិត ។ ព្យាការពិចុງណាទននិយាយអំពីព្រះគម្ពីរមរមនថា៖ “ បញ្ជីនេះ ត្រូវបានសរស់រឡើង ” និយាយអំពីព្រះគម្ពីរបីបតី៖ “ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីឱ្យអ្នករាល់ត្រាដើរដែលការណ៍ នេះ ” ។ 8 ដើម្បីយកនៅក្នុងវិវរណៈមួយបានទទួលដោយយុទ្ធសាស្ត្រ ស្ថិជ ព្រះអម្ចាស់បានមានបន្ទូលថា៖ “ មិនចុះយើងមិននាំ [ព្រះគម្ពីរមរមនមក] ដើម្បីបំផ្តាញ... [ព្រះគម្ពីរបីបតី] ទៅបុន្ថែដើម្បីកសាងរាលើង ” ។ 9

ចំនួនមួយឡ្វ់តែដែលត្រូវរៀនិយាយ ។ ដោយសារវាង្វាស់លាស់ថា មានពួកគ្រឿងនានាបាយូរមកបើយិមុនមានព្រះគម្ពីរសព្វក្នុងខ្លួន បុមានការនិយាយអំពីព្រះយេស៊ូវគ្រឹនឡើង ហេតុដោច្បះហើយ វាមិនអាចរក្សាទាំព្រះគម្ពីរបីបតីជាអ្នីដែលធ្វើឱ្យមួយរូម្យាក់តាមដារពិស្វានទេ ។ នៅក្នុងពាក្យសំដើរដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកប្រាប់ដែលត្រូវព្រះគម្ពីរសព្វក្នុងខ្លួន ឈាត អីន ឬ រួរ ឯករាយ និយាយថា៖ “ ព្រះយេស៊ូវដែលមានព្រះជននៅឡើងវិញ នៅចុងបញ្ហាប់ទេដីណើនឹងលូរបស់ម៉ាចាយ មិនបាននិយាយ ថា៖ ‘សិទ្ធិអំណាចទាំងអស់នៅស្ថានស្អីតិ និងលើដែលដីកីត្រូវបានប្រទានឱ្យនៅក្នុងព្រះគម្ពីរដែលអ្នកទាំងអស់ត្រានិងសរស់នៅនោះទេ ’ ជូយទេវិញ ‘សិទ្ធិអំណាចទាំងអស់នៅស្ថានស្អីតិ និងនៅលើដែលដីកីត្រូវបានជួលឲយុទ្ធប់ ’ ” ។ 10 ជាអក្សរម្មរាយឡ្វ់ព្រះគម្ពីរដែលបង្ហាញ...ឡ្វេព្រះគម្ពីរ ហើយទៅការកំការពិចុងក្រោយ សិទ្ធិអំណាចពិតប្រាកដដែលមាននៅនឹងព្រះដោល ” ។ 11 ដូច្នេះព្រះគម្ពីរ គឺ មិនមែន ជាដែនជានិតចុងក្រោយ នៃចំណោះដើម្បីសំរាប់ពួកបិរិសុទ្ធដោយចុងក្រោយទេ ។ ការណើទាំងនេះជាការបង្ហាញនូវប្រភពចុងក្រោយ ។ ប្រភពចុងក្រោយនៃចំណោះដើម្បី និងសិទ្ធិអំណាចសំរាប់ពួកបិរិសុទ្ធដោយចុងក្រោយគឺមានព្រះជននៅនោះទេ ។ ទំនាក់ទំនងនៃអំណោយទានទាំងនេះ មកពីព្រះជាតិវិវរណៈសកម្មអង់អាគដីឡើរការទៅ ។ 12

គោលលទ្ធផលនេះជាតាមលើរបៀបដឹង នៃសាសនាថ្មីក្រោនព្រះយេស៊ូវគ្រឹស នៃពួកបិរិសុទ្ធដោយចុងក្រោយ ហើយនិងសារលិខិតរបស់យើងដល់ពិភពលោក ។ វាបានដើរពីតិចការណើសំខាន់នៃដីនីមួយៗខ្លួនរួមារាយពីថ្ងៃមួយមិញ ដែលយើងតាំងពិភពលោក ចូលម៉ាស អេស ម៉ែនសុន ជាប្រាការ ជាអ្នកបិចុលអុត និងជាអ្នកទទួលឱវរណៈ ។ យើងដើរពីព្រះ ដែលប្រើប្រាស់មានទំនាក់ទំនងនៅក្នុងនិវត្តរបស់យើង ដែលប្រើប្រាស់មិនគឺស្ថាត់ មិនអវត្ថមាន ទាំងអ្នកជាមើលឱ្យ បាននិយាយអំពីព្រះនៃសង្ឃរបស់ព្រះបាន តើលោក “[កំពុង] ធើដីលើ បុប្រែបាលជាដោដោកលក់ទេដើម្បី ហើយត្រូវវិត [ជាសម្រេចឡើង] ” នោះទេ ។ 13 នៅក្នុងសាសនាថ្មីក្រោនេះ សូម្បីតែកូមារបស់យើងសូត្រថា៖ “ យើងខ្ញុំជើងចំពោះការណើទាំងអស់ដែលប្រើប្រាស់បិកសំខ្លែងមក និងការណើទាំងអស់ដែលប្រើប្រាស់បិកសំខ្លែងនៅពេលត្រូវនេះ ហើយយើងខ្ញុំជើងចំពោះការណើទាំងអស់ដែលប្រើប្រាស់បិកសំខ្លែងនៅពេលត្រូវនេះ ។ ត្រូវនឹងបិកសំខ្លែងនៅពេលត្រូវនេះ ។ ” ។ 14

នៅក្នុងការប្រការបន្ទិវរណៈព្រះគម្ពីរត្រឹមឱវវិវរណៈដែលកំពុងមានបន្ទុ យើងសូមអធិត្រួចចោរដើម្បីយើងនិងអ្នករាយ បុត្រានកិច្ចត្រាង្វីយ ។ បុន្ថែមបន្ទាប់ពីការនិមិត្តធមិត្តដីពិសិដ្ឋនៅត្រូវពិចុងបាននិយាយនៃសំណ្ងរថា៖ “ តើព្រះនៅមានព្រះជននៅប្រើប្រាស់ទេ ? ” អ្នីដែលយុទ្ធសាស្ត្រ ស្ថិជ និងសាសនាថ្មីក្រោន ព្រះយេស៊ូវគ្រឹស នៃពួកបិរិសុទ្ធដោយចុងក្រោយ ជូរឱ្យយើងប្រើប្រាស់បិកសំខ្លែងមក តើជាសំណ្ងរបន្ទាប់ដែលសំខាន់ដើម្បីធ្វើពាមេះ ។ ពិតជាបានព្រះបន្ទុលកំពុងពាមេះបន្ទុលដែលទេទេ ? ” យើងនាំយកជីនុល្យថា ត្រូវជិតជាបានព្រះបន្ទុលកំពុងពាមេះបន្ទុលនៅពេលត្រូវនេះ ហើយត្រូវបានព្រះបន្ទុលពីមុនជាមួយនិងសេចក្តីស្រឡាត្រូវការ និងកំណើតដែលកំណើត ដែលកំណើត ដែលកំណើត នៃពួកគ្រឿងនានាបានរបស់យើង យើងសូមអពេញមុនស្បែកចាំងអស់ឱ្យស្ថានូវចំណុចនៃវគ្គ និងកំណើតដែលព្រះបន្ទុលតាំងពីជាន់ព្រះគម្ពីរបីបតី និងកំពុងមានព្រះបន្ទុលនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។

នៅតួនាទីការយល់ដឹងរបស់លោកយើងឱ្យបាន និងអ្នកស្មុំជាព្យាការីរបស់លោកនៅតួនាទីការយើង ចំពោះសំណូរល្អជំនាញលោក "វាលហ្មា" វិលដូច ដែលមិនមែនជាបានជាបានទេ បានធ្លាប់ខ្លួនឯងជំនាញសំណូរល្អ និងសារបានបានទៀត ឱ្យវិនិច្ឆ័យ កាលពី 170 ឆ្នាំកន្លែងទៅ នៅរដ្ឋវិក្សាដែលនឹងមកដល់នេះ ។ ចំពោះក្រុមប្រឈមតែស្មុំជំនួយ និងឧស្សាហ៍ព្យាយាម បុរសដែលពួកគំរាយ និងសំនួរសំរួលបានត្រូវឱ្យពួកគំរាយបង្រៀនអំពី "ព្រះគីជានរណា មិនមែនអំពីដែលបានមានព្រះបន្ទូល បុមិនមានព្រះបន្ទូល នៅទៅ" ។ 15

ខ្ញុំសូមថ្លែងទីបន្ទាល់ថាសារិកជីវិត ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងទីបន្ទាល់ថា យុទ្ធសាស្ត្រ ស្ថិត គឺ និងជាព្យាករិរបស់ព្រះ ថា
ព្រះគម្ពុជាអាមេរិក ពិតជា "សក្ខិយបច្ចុប្បន្នទៅពេលពីព្រះយេស៊ូវត្រីសុ" ។ ខ្ញុំថ្លែងទីបន្ទាល់ថាទោក ធ្វើម៉ាស អេស ម៉ែនសុទ
គឺជាព្យាករិរបស់ព្រះ ជាសារិកសម្រេចដែលមានក្នុងសោវត្ថុនៃគ្រែក្រុងដែរបស់ទោកជាបុរសដែលខ្ញុំបានយើង
ដោយជ្លាល់ នូវសិទ្ធិអំណាច់ដែលបានកែពិមាន ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងទីបន្ទាល់នូវវិត្តមាននៃសិទ្ធិអំណាច់បែបនោះ សម្រេចនៃភាព
ជាព្យាករ និងវិវរណៈដែលកំពុងបន្ទុ បាននៅត្រង់បែងដឹងនៃសារិតិវបស់ពួកគ្រឿងនានា នៅពេលណានៃលការបំនី នៃ
ព្រះគ្រឿងនានាអនុញ្ញាតឱ្យមាននៅលើផែនដី ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងទីបន្ទាល់ថា ការបំនីបែបនោះ គឺ មាននៅលើផែនដីម្នាច់ឡើត
ហើយការបំនីនេះមាននៅក្នុងសាសនាថ្មក នៃព្រះយេស៊ូវត្រីសុ នៃពួកបិរិសុទ្ធថ្លែងក្រោយ ។ នៅក្នុងការលេបង់ដែ
ស្វោះសរបស់ពួកយើងចំពោះព្រះយេស៊ូវនៃណាសាន់ពេត ជាប្រះរាជបុត្រានៃព្រះ ជាប្រះអង្គសម្រោះនៃពិភពលោក យើង
ស្ថិត នៅពីព្រះបន្ទាល់នូវចំណាំអស់គ្រឿងសាកល្បង នូវអ្នកដែលយើងបានទទួលមកពីព្រះ ចូលរួមជីកជាមួយយើងនៅ "វន្ទិកដែល
ជុំសិទ្ធិយ៉ាងដើម្បីលួម ដល់ទៅបានជីវិតអស់កល្បងជានិច្ច" 16 ការណឹងចំណាំនេះជាការរំលើកខ្លាប់ខ្លួនថា ព្រះមានព្រះជនរស់
ថាប្រះបន្ទាល់នូវចំណាំអស់គ្រឿងសាកល្បង ហើយថាប្រះបន្ទាល់នូវចំណាំអស់កល្បងជានិច្ច" 16 ការណឹងចំណាំនេះជាការរំលើកខ្លាប់ខ្លួន យ៉ាងជ្រាលជ្រោះ កិច្ចការ
របស់ព្រះបន្ទាល់នូវចំណាំអស់គ្រឿងសាកល្បង ហើយ "ព្រះបន្ទាល់ប្រះបំដែលយ៉ាងរោន្ទីយៈ" ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងទីបន្ទាល់នូវចំណាំអស់ការមុណ្ឌ
ជាថីស្រឡាត្រូវដែររាជ និងអ្នកដែលទាក់ទងនឹងការណឹងនេះ នៅក្នុងព្រះនាមដីពិសិដ្ឋនៃព្រះយេស៊ូវត្រីសុ ការដែល ។
កំណត់ចំណាំ

1. ស្តូមមេិល Stephen E. Robinson, *Are Mormons Christians?* (1991), 46 ។ The issue of canon is discussed on pages 45--56 ។
 2. ស្តូមមេិល Bruce M. Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Paleography* (1981), 54--55 ។ *Are Mormons Christians?* 46 ។
 3. ជាមុនការណី ស្តូមមេិលចោនិយកថា 4:2 ។
 4. មូស់ 1:4 ។
 5. លី អិម ម៉ាកខ្ពស់ *The Formation of the Christian Biblical Canon* ដោយពុម្ពឡើងវិញ (1995), 255--56 ។
 6. ស្តូមមេិល “The Miracle of the Holy Bible” *Liahona* ទំនាក់ទំនង ឆ្នាំ 2007, 80—82 ។
 7. យុទ្ធសាស្ត្រ---ប្រវត្តិ 1: 6, 12 ។
 8. មរមន 7:9 ការសង្គត់នឹងជាការបន្ថែម ។
 9. គ. និង ស. 10:52 ស្តូមមេិលដឹងដែរ គ. និង ស. 20:11 ។

10. អិន ធម៌ រយចិន *The Last Word: Beyond the Bible Wars to a New Understanding of the Authority of Scripture* (2005), xi ។
11. រយចិន *The Last Word*, 24 ។
12. ចំពោះការសរស់នៅប្រជានបទនេះ ស្ថូមមិល ជាលើល អេក អូក “Scripture Reading and Revelation,” *Ensign* ខែ មករា ឆ្នាំ 1995, 6--9 ។
13. ពង្រារតារក្សត្រី 1 18:27 ។
14. មាត្រានៃសេចក្តីជំនួយ 1:9 ។
15. “An Address,” *The Complete Writtings of Ralph Waldo Emerson* (1929), 45 ។
16. យុវហន 4:14 ។